

Rogacic, Benedikt:

Aol Cosimum III Magnum
Heorrial ducem... B. Rogacic
Proseucticon.

str. III. — XV

34/X-94

T A Z I O N I

nagora intorno alla risurrezione de' mor-
ti: GASPARO GOZZI, e per la prima vol-
tura TARMA DE BIZZARRO. Venezia, Pa-

re di AGNOLO DALMIETRO a GIOVANNA
oni, 1808. in 8vo.

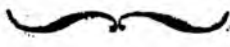
8 krp.

più circostanziate notizia della vita e
legga le *Notizie Storico-critiche sulle*
a de' Ragusei del P. Appendini, i *Fa-*
sti Letterario-Ragusini del P. Dolci, e il *Ragguaglio della vita del*
P. Rocca descritto dal P. Giuseppe Rocco Volpi nell'opera *l'Or-*
simo Stato ec.

F-VI-5

DE TERRAEMOTU
QUO
EPIDAUROS IN DALMATIA
AN. MDCLXVII. PROSTRATA EST.

AD COSMUM III.
MAGNUM HETRURIAE DUCEM

BENEDICTI ROGACCI
PROSEUCTICON.

A N N O T A Z I O N I .

(1) *Ragionamento di Atenagora intorno alla risurrezione de' morti, tradotto dal greco dal Co: GASPARO GOZZI, e per la prima volta pubblicato in morte di MARIA TARMA DE BIZZARRO. Venezia, Pa-
lese, 1806. in 8vo.*

(2) *La Bibliofilia, Sermone di AGNOLO DALMISTRO a GIOVANNA DE BIZZARRO. Padova, Bettoni, 1808. in 8vo.*

(3) Chi bramasse d' avere più circostanziate notizie della vita e degli studj del P. ROGACCI, legga le *Notizie Storico-critiche sulle antichità, storia, e letteratura de' Ragusei del P. Appendini*, i *Fatti Letterario-Ragusini del P. Dolci*, e il *Ragguaglio della vita del P. ROGACCI descritto dal P. Giuseppe Rocco Volpi nell' opera l' Ot-
timo Stato ec.*

DE TERRAEMOTU
QUO
EPIDAUROS IN DALMATIA
AN. MDCLXVII. PROSTRATA EST.

AD COSMUM III.
MAGNUM HETRURIAE DUCEM

BENEDICTI ROGACCI

PROSEUCTICON.

----- Sciat Itala tellus

Haud Ragusinis vicinam serpere terris

Barbariem: ingenuas sed libera stare per artes

Moenia -----

JUN. PALMOTTA *in Panegy.*

PROSEUCTICON.

Inclite Regnantum, quo Lidia scepra tenente,
Per, populos lævam funestis cladibus ire
Fortunam, haud querimur: quidquid temeraria namque
Illius incursu cæco violentia vertit,
Hoc tua res duras indignaque fata jaçentum 5
Commiserans veteri Pietas in sede reponit.
Non secus ac diro metuendum gentibus astro
Saturnum, Jovis excusat clementior ignis;
Et tristes radios acuentem in fulmina cogit
Commodiorem Venus flammam mitescere Martem. 10
Nec modo munificus generosi hic pectoris ardor,
Quas regit imperio, gentes complectitur: exit
Latius, et manibus cum Sole per omnia sparsis
Terrarum spatia et marium, queis regia jura
Non reddit, populis, gaudet regalia dona 15

Χ I V Χ

*Mittere, quam titulis, meritis ingentior, et se
 Dignum Orbis probat imperio, dum consulis Orbi.
 Atque hoc Mediceæ senos insignia gentis
 Crediderim signare globos, Hetruria quamvis
 Sufficiat sceptris, pietati angusta videri 20
 Unius, immensi quamvis pomœria Mundi;
 Nec Macedum Regem victricia signa per Orbem
 Transque Orbem magis extendisse capacia vota,
 Cosmus magnanimum Heroum quam maximus Heros
 Proferat egregias curas et vota iuvandi. 25
 Fleverit extremo Oceani se limite claudi
 Vesanus juvenis, nec posse aperire triumphis,
 Quotquot Democriti sapientia cuderat orbis:
 Hic contra sibi deesse locum, queriturque, creandis;
 Non quos invadat ferro, at quos vindicet auro, 30
 Deficientem operum Naturam parcere, Mundis.
 Quod si, ceu perhibent Sapientum pectora, primus
 Naturam informem confusaque semina rerum
 In speciem digessit Amor, rudibusque figuram
 Concilians, dispersa ligans, male junctâ resolvens, 35
 Omnibus et formam reddens, atque omnia Formæ
 Jussit in hanc rerum pulchram coalescere molem;
 Qui tibi magnanimo, Princeps, sub pectore vivit
 Ornandi meritos donis, inopesque fovendi,
 Nec spatio finitus amor neque fessus agendo, 40*

*Dignus erat certe naturam augere, Chaoque,
Si quis adhuc latet, eruere, et disponere Mundum.*

*Verum age: Nil opus est tam longe accersere magnis
Materiem meritis: adverso in littore surgit*

(*Quid loquor? Ah quondam, dum fata, Deusque tulere,* 45

Surgebat) maris Illyricas Epidaurus ad undas:

Urbs opibus, famaque ingens, contexere Pontum

Classibus, inque omnes commercia-spargere gentes,

Nec minus ubertate soli, partuque virorum

Læta, sui juris, nullique obnoxia sceptro. 50

Nunc vero (heu nulla invitis fiducia Divis!)

Turbine præcipiti labefacta, suisque sepulta

Ruderibus, spectaculum ipsis miserabile visu

Hostibus, immundo porrecta in pulvere sordet:

Et quoties fessum cælo caput ægraque tollens 55

Lumina, tranquilla pelagi prospexit in undâ

Degenerem formam; et violati signa decoris,

Lucem odit, nimiumque levi cecidisse ruinâ

Conquæritur demens, et fata novissima poscit.

Scilicet instabili subsultans cardine tellus 60

(*Seu meditatus iter Cælo vulcanius ardor*

Impulit adversos obices: seu longa vetustas

Speluncas subter topiis pendentibus altas

Cum sonitu dedit in præceps: seu spiritus omnem

Pervolitans naturam, alteque in membra receptas 65

Injustas furias rapido concepit ab æstu :
Seu cœli vis illa fuit) concussit ab imo
Impositas moles , cœloque minantia vertens
Jussit in antiquum gremium descendere saxa .
Nec mora : deficiente solo , subducta labare 70
Fundamenta , quati turres , ruere ardua pessum
Culmina , juncturæ lapidum , et malefida resolvi
Tectorum coagmenta : It cœlo pulveris atri
Jurata ardentem nubes extinguere Solem ;
Urbsque diesque una pereunt . Confusus ad astra 75
Luctisono gemitu , atque immensæ murmure stragis
Erigitur fragor : et potuisti tu quoque forsân ,
Magnanime o Princeps , solio sublimis ab alto
Immanem nostræ sonitum exaudire ruinæ .
Quo sonitu attoniti fugere a littore fluctus 80
Quæque leves choreas tunc forte in gurgite summo
Ducebant ludo Illyricæ Nereides , imas
Auribus oclusis trepidæ absiliere sub undas .
Ipse etiam strepitum advertens Neptanus ab alto
Ingemuit pater , et caræ ne cerneret urbis 85
Infandum excidium , medio caput æquore mersit .
Proh superi ! quæ tunc nobis (horresco revolvens
Omnia) deprensas tantâ in vertigine rerum
Mens animusque fuit ! Capiti labentia tecta
Exitium crudele ferunt : rimosa fatiscit 90

*Sub pedibus tellus : pavidas fragor attonat aures ,
 Lucem oculis caligo , fugam eripuerit ruinæ .
 Nulla salus : urgente malo circum undique septi ,
 Capti oculis animisque altum descendere cælum
 Credidimus , verti nobiscum elementa , perire 95
 Naturam , et Mundi in nihilum partem esse ruentis .
 Nec timuisse quidem licuit : præsentia lethi
 Abstulerat sensus : hinc desperatio lucis ,
 Projectusque dies , nulla ore aut pectore vota :
 Tantum altus stupor , inque vicem formidinis horror. 100
 Jamque omni amisso veteris discrimine formæ
 Tempia , Theatra , Lares , privata et publica tecta
 Præcipitata , eversa , informi strage sepulta ,
 Procubuere : Urbs ante , Urbis nunc nomen inane ,
 Et lacerum funus : Vix pauca relicta supersunt 105
 Versarum domuum trunca et male stantia membra ,
 Serpentum latebræ nocturnarumque volucrum
 Hospitium infelix : quæ , prætervectus ab alto
 Vectorum ignaræ senior jam navita turbæ
 Indice designet digito , atque , hoc littore , dicat , 110
 Me juvene Illyricas una inter celsior urbes
 Surgebat famâ et meritis Epidaurus Olympo .
 Quas ego tectorum hic moles ! quæ robora quondam
 Suspexi admirans ! quanto læta omnia luxu !
 Nunc jacet humanæ documentum flebile sortis , 115*

Χ VIII Χ

Navibus et dirum præterlabentibus omen.

Vi subitâ, et rapido terræ labefacta tumultu.

Cernite saxorum cumulos disjectaque late

Rudera: præteriti hæc vestigia sola decoris

Jam superant, hos in cineres Urbs tanta resedit. 120.

Sed leve tectorum, nec non reparabile damnum.

Quis populi indignam cladem, quis acerba renarret

Funera, et innumeras tam parvo in tempore mortes?

Præcipites dominis super incubuere Penates:

Ante aras Superum ceciderunt victima Mystæ: 125

In triviis vulgus: tumulavit Curia Patres.

Miscentur nullo subiti discrimine lethi

Cum pannis trabeæ, cum sacris flammea vittis:

Patricium funus, plebeja cadavera, sexus

Imbellis meliorque, infirma et fortior ætas. 130

Nec fuga veloces juvit, prudentia cautos,

Insontes pietas, numerosa pecunia dites.

Omnibus una dies, non unica mortis imago.

Hi penitus mersi obtritique in strage relinquunt.

Non agnoscendis confusæ cadavera membris: 135

Corporibus fracti, et multâ jam morte receptâ

Reptantes alii sociæ per cladis acervos

Post sese laceros artus sua funera verrunt.

Saucius hic largo per membra fluente cruore

Vociferans fugit: ast illum velocior urget 140

*A tergo Libitina , caditque in pulvere crasso
 Deprensus subitâ gravioris mole ruinæ .
 Tristior illorum facies , quos pondere vasto
 Oppressos mediâque sui plus parte sepultos
 Ante necem tumulo sors prædamnavit acerba . 145
 Heu miseri ! Nunc extremis conatibus altæ
 Congeriem lapidum certant evolvere ; fessi
 Nunc animis totoque exhaustis robore nervis
 Mortem orant : nunc in gemitus , lamentaque versi
 Auxilio socios , et quondam fida suorum . 150
 Pectora , per quidquid sanoti et venerabilis usquam
 Conolamant : Frustra : Pictas formidine cessit :
 Non patris senium , non dulcia pignora natos
 Eripuisse vacat : tumulatam in strage maritus
 Consortem thalami , et se nomine sæpe vocantem 155
 Deserere haud dubitat : propiora pericula terrent .
 Et sociùm exemplis , quæ sint sibi quisque timenda
 Admoniti properant fugiendo evadere fata .
 Non ego si centum solido cere sonantia linguis
 Guttura cum totidem Briareus vocalis haberem , 160
 Ingeniumque mihi rapido torrentius amne
 Eloquii immensis in carmina fontibus iret ;
 Quæ dedit illa dies , variæ ludibria sortis ,
 Multiplicesque vias et tot nova nomina læthi
 Expediam cantu , aut dignis ploratibus æquem . 165*

*Sic habet. Immitis nostro Fortuna labore
 Pascere, corque ferum œsis tot millibus exple:
 Occidimus: versa est Epidauri gloria. Lætos
 Ducere quid cessas miserâ de gente triumphos?
 Vicisti. Cur vero? Haud sio temeraria œco 170
 Turbine volvuntur fata, ut tibi vertere fundo
 Immeritas liceat, prout jusserit impetus, Urbes.
 Quondam etiam faciles miserorum injuria Divos
 Sollicitat, Parcæque horrenda retexere gaudent
 Licia. Quid solidas naturæ impellere partes 175
 Profuit, et œcum in tecta effudisse furorem?
 Ringere: Nil furius actum et molimine tanto:
 In cassum cecidere minæ: Manet ecce superstes
 Cladibus, et longum invidiâ plorante manebit
 Antiquus decor: ipsa novas injuria vires 180
 Suggestit. Ac veluti per acutæ vulnera falcis
 Et variam cædem, sobolescere lætius arvis
 Cernimus, inque novos fœtus et munera vitæ
 Sufficere: ut palmis nitentia pondera contra
 Altius in œelum ramis audacibus ire 185
 Impetus est: perhibentque, semel cum fracta, tenacis
 Naturæ ingenio coalescere firmitus ossa;
 Haud secus, insano quæ turbine concita nostras
 Tempestas afflixit opes, majora nocendo
 Incrementa dabit patriæ, prostrataque virtus 190*

Crescendi vires animosque a funere ducet .

Haud novus hic ludus : vastatrix flamma novavit

Romuleas arces , meliorque e clade resurgens

Fœdifero potuit Roma ignovisse Neroni .

Jamque adeo rursus generosam attollere frontem 195

Incipit absterso squallore Epidaurus , et ipsis

(Nil terret Fortuna loci) super alta ruinis

Mansuri imperii atque Urbis fundamina ponit .

Quod si nondum etiam veteris vestigia famæ

Attigit , inque suum tarde consurgit honorem , 200

Cosme , tuæ quærentur opes : tu attollere solus

Collapsam potis , et meliori reddere fato .

Præcessere quidem auxiliis , Regnator Iberus ,

Et geminus , Cœlo majestas æmula , Clemens ,

Lucaque , non propriæ tantum , sed quidquid ubique , 205

Libertatis amans , Venetique , potentia corda

Consilii , decus Italiæ tutelaque , Patres .

Sed supremum operi nimirum accedere culmen

Te sine fata vetant . Velut oppugnata perire

Pergama non poterant , vincenda in mœnia donec 210

Herculeæ remearet onus fatale pharetræ ;

Auspiciis sic , Magne , tuis consurgere nostra

Mœnia , vel numquam consurgere , stamine certo

Sanxerunt nentes mortalia sæcula Parcæ .

Ergo age , cunctantis molimina grandia fati , 215

Difficilesque operum progressus numine dextro
Expeditas . Tibi se reparatam debeat Urbis
Gloria , nec sortis miseræ crudele trophæum ,
Medicei at potius monimentum insigne perennet ,
Nominis . Accedet , tam caro vindice , nostris 220
Et decus et tutela opibus . Sit cæca , sit excors
Lævaque consilii Fortuna , lacessere numquam
Audebit , magni quam Cœsmi erexerit Urbem
Dextera : teque tuos Divos atque omnia gentis
Submittente , sinu exorata fovebit amico 225
Impositas arces novaque addita mœnia tellus .

Nec quod adoratis novi inexpertique clientes
Littore ab externo nunc primum advolvimur aris ,
Verbaque Fortunæ loquimur præsentis , et albas
Præferimus manibus vittas , cum supplice ramo , 230
Sperne viros . Magnæ sunt nobis conscia laudis
Pectora , nec segnes animi , sunt sæcla virorum
Fortia , perque omnes exculta fideliter artes .
Ponere muneribus pretium , atque expendere scimus
Officii momenta , vicesque in tempore justas 235
Reddere , nec , nostris venias si casibus æquus ,
Aut apud immemores meritum periisse dolebis ;
Aut apud indignos pretium vilescere doni .
Marmore te pario stantem , nutuque potenti
Semirutas arces lacerataque tecta jubentem 240

Surgere, spectabunt seri agnoscentque nepotes.
Omnia anhelabunt sudantibus usque caminis
Ambitiosa tuos in vultus ire metalla.
Æneus inde forum implebis, neve alta tremiscant:
Fundamenta iterum, librati mole Colossi 245
Firmabis medius gaudentem hoc pondere terram.
Tu radii labor et cœli, tu nobile fies
Artificum doctis conatibus argumentum.
Sed quoniam sæclis volventibus omnia cedunt
Æraque marmoraque, et mortalis dextera quidquid 250
Condiderit; senio tandem expugnante perire
Sat nostri monumenta docent nos tristia luctus;
Quæ magis ipse velis, in quæ nil ferrea Clotho
Juris habet, summo et tollemus in aggere Pindi,
Non Phidiæ, vel Praxitelis, non arte Myronis 255
Structa, sed Aonio simulacra perennia cantu.
Te docti vates (neque enim Illiris ora Camœnis
Invia: sunt alacres circum præcordia flammæ
Seminaque alta v̄tris, et, si sacer impulit ardor,
Bacchari Phœbo, v̄x pectora plenior intrat 260
Illa Deus) plectri numquam graviore cothurno
Æquabunt superis, et longa in sæcula mittent.
Egregias illi laudes tuaque inclita facta
Incident lauris, chartis vivacibus addent,
Formabunt cytharis, vocalibus inspirabunt 265
Cannis,

*Cannis, immo tubis, Cyrrhæque per omnia Cosmum
Antraque, littoraque, et nemorum secreta sonabunt:
Cosmum alti scopuli referent, nemora avia Cosmum.*

*Sed tua nil stimulis eget, aut hortamine Virtus,
Ispa sibi calcar, neque te mortalia tangunt.* 270

*Præmia, vel sermone hominum plausuque moveris,
Maxima cui, fecisse, videntur præmia facti.*

Et nunc, quod seri tandem post altera lustra

Ad tua detulimus miseros altaria questus

(Is pietatis honos, adeo tibi prompta voluntas) 275

Objurgas trepidum et cessantem in vota pudorem,

Teque morâ læsum quereris, reliqua omnia mitis

Supplicibus, solum indignans quod sero rogaris.

Macte animis, Heros, tantis! Hæc gloria nempe

Mortalem immiscet Superis: benefacta per orbem 280

Sublatis monstris debellatisque tyrannis

Alcidem (unde tibi genus, et sublimis origo)

Sacrarunt cœlo: quem frustra insanus honorem

Regnorum excidiis, et tanto sanguine mundi

Quæsivit Macedo: Nimirum perdere letho, 285

Non magnæ virtutis opus: leo, vipera, tygris

Tantum etiam possint: letho eripuisse Deorum est.

Quod si per clades varias et tristia rerum,

Te tantum nobis assertorem astra parabant,

Nec parvo constare calucae debuit urbi 290

*Grande patrociniū ; sævis ea crimina fatis
Donamus : nunquam placida atque faventia tantum
Juvissent . Fuit , o , cecidisse a culmine tanti
Sic surrecturis . Et quæ est tua gloria , Princeps ,
Vindice quo miseris ipsæ placuere ruinæ ? 295
Sic mala dum superas , absolvis , nec minus illis ,
Quam sit servari nobis , facis utile vinci .
Nos tibi depulsam cladem ; depulsaque debet
Nostra tibi , quod non dicatur noxiâ , clades . 299*

